

JDU DO ŠKOLY!

DESATERO

SPECIÁLNÍ PEDAGOŽKY

Učení s nápadem

Dopřejme dětem čas, prostor, podporu pro zrání a prostě si to společně užijeme!

Rady pro rodiče předškoláků a budoucích prvňáčků

Mgr. Jana Langerová – speciální pedagožka

Hlavně v klidu a v pohodě.

Prohlášení: Tento materiál je informačním produktem. Jakékoliv šíření nebo poskytování třetím osobám bez souhlasu autorky je zakázáno a je porušením autorského zákona, které může být stíháno. Děkuji za pochopení a respektování tohoto sdělení.

- ❖ **Potřebujete se zorientovat v pojmech?**
- ❖ **Hledáte odpovědi na otázky, co všechno má vaše dítě umět před vstupem do školy?**
- ❖ **Chcete si být jisti, že jste udělali vše pro plynulý přechod svého dítěte do školy?**
- ❖ **Potřebujete mít informace na jednom místě?**
- ❖ **Chcete mít někoho, na koho se můžete v první třídě obrátit?**

Ještě než začneme, pár slov úvodem...

UČENÍ S NÁPADEM

Poprvé do školy, to bude slávy!

Milé maminky a milí tatínci, není toho na malého předškoláka víc než dost? Co myslíte?

Máte doma budoucího prvňáčka a chtěli byste ho na školu co nejlépe připravit?

Přemýšlíte o tom, jak byste mohli ten náročný přechod do velké školy svému dítěti usnadnit?

Dali jsme hlavy dohromady a vytvořili pro vás přehled toho, co by dítě mělo umět při vstupu do školy. Chtěla jsem, abyste měli všechny ucelené informace na jednom místě.

Oslovila jsem proto povolanou osobu Mgr. Janu Langerovou, speciální pedagožku a požádala ji o rady z její praxe.

Pokud se vám zdá, že vaše dítě má ještě rezervy, nezoufejte.

Dítě se v tomto období učí snadno a rychle. Obvykle stačí zaměřit se systematicky a pravidelně na danou oblast a za pár měsíců může být vše v pořádku.

Děti se učí při každé hře, při čtení pohádek, při každé společné činnosti. Procvičováním určité schopnosti zároveň rozvíjí schopnosti jiné, protože se navzájem prolínají.

Nejdůležitější je vědět, JAK NA TO, nespoléhat pouze na školku.

Děti potřebují pro rozvoj předškolních schopností individuální přístup, a to jim můžeme dát jen my - RODIČE. **Čím lépe bude Vaše dítě připraveno na vstup do školy, tím větší je šance, že bude mít školu rádo a učení ho bude bavit i v budoucnu.**

Bc. Alena Finsterlová – majitelka značky Učení s nápadem

Jmenuji se Alena Finsterlová a jsem vydavatelkou didaktických a učebních pomůcek pro základní a mateřské školy. Vaše děti se tak s našimi produkty mohly setkat již v MŠ. Součástí našeho týmu jsou učitelé s dlouholetou praxí, upřednostňující činnostní učení. Pomůcky pod značkou Učení s nápadem pomáhají vašim dětem upevňovat probírané učivo a to hravou formou. Zaměřujeme se na názorné a činnostní učení. Z praxe víme, že používání smyslů při výuce pomáhá dítěti zapamatovat si lépe probíranou látku.

Přeji vašim dětem pohodový vstup do první třídy.

Hravě v hlavě! ☺

Alena Finsterlová

Ještě na slovíčko se speciální pedagožkou

Dobrý den, milí učitelé, rodiče, děti,

jsem speciální pedagožka s praxí v oblasti předškolního i školního vzdělávání a také poradenství. Ze všech stran jsem se tak přesvědčila, jak je oblast předškolního vzdělávání a nástupu do školy **významným milníkem nejen v životě dítěte, ale i rodičů (rodiny).**

Je to období, kdy dítě začíná být více porovnáváno s ostatními, od dítěte je vyžadována určitá kvalita a úroveň schopností a dovedností, což vytváří tlak na rodinu i dítě. Také pro pedagoga je velmi zodpovědným úkolem připravit dítě co nejlépe na nástup do školy, avšak plně respektovat jeho specifika a zavčas odhalit případná oslabení, která by mohla mít vliv na školní úspěšnost.

Ne vždy je toto období snadné pro všechny strany, naopak je často náročné a vypjaté.

Velmi často všem zúčastněným připomínám, že dítě je v tomto věku přirozeně zvědavé, zajímá se, chce se dozvědět spoustu věcí.

UČENÍ S NÁPADEM

Toto DESATERO vzniklo jako pomocník pro rodiče, kteří hledají ucelené informace, jak má být jejich dítě připraveno do školy.

V klidu si vše přečtěte a ujistěte se, že je vše, jak má být.

- ♥ GRAFOMOTORIKA
- ♥ LATERALITA
- ♥ ORIENTACE V PROSTORU
- ♥ ROZUMOVÉ SCHOPNOSTI
- ♥ ŘEČ, SLOVNÍ ZÁSoba
- ♥ ŠKOLNÍ ZRALOST
- ♥ SOCIÁLNÍ OBLAST
- ♥ ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ
- ♥ SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ
- ♥ DĚTI SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI (SPU)

Právě v tomto období je pak velmi důležité to v něm neutlumit, nezadupat přehnanými nároky (zaměřením na výkon) je třeba, aby to byla pořád hra, (která je pro dítě přirozená), zábava – nejen pro dítě, ale i pro rodiče.

Je důležité si tento proces užívat a příliš se nestresovat, že dítě něco nesplňuje podle tabulek. **Tabulky a normy jsou pro nás orientační** – určují směr, kterým by měl vývoj jít. Ale to, jestli to bude hned nebo za půl roku, je individuální. Někdo je i dospělém věku prostě přirozeně šikovnější v určité oblasti, někdo zase v jiné. Někdo potřebuje jen více času na to někam dojít.

Proto dopřejme dětem čas, prostor a podporu pro rozvoj, zrání a prostě si to užívejme.

Pro Učení s nápadem

Mgr. Jana Světlíková

speciální pedagožka

UČENÍ S NÁPADEM

Ema a Tom

Činnostní učení - Didaktická pomůcka pro rodiče, učitele, kteří chtějí systematicky uchopit rozvoj svých dětí v předškolním a mladším školním období.

Metodické kroky zpracovala velmi oblíbená paní učitelka 1. třídy Mgr. Tereza Chaloupková

Více o pomůcce
na konci našeho Desatera.

1. GRAFOMOTORIKA, MOTORIKA (JEMNÁ I HRUBÁ)

Tato oblast je důležitá především pro oblast psaní. Může mít vliv na to, jak pro dítě bude psaní namáhavé, jaké bude mít tempo psaní, jestli ho při psaní bude bolet ruka, jak úhledné a čitelné bude jeho písmo aj.

Důležité je správné držení pera, tužky, pastelky.

Může se u toho říkat pohádka: Tužka si lehne do postýlky (podepřena prostředníčkem tělo tužky leží v dolíku mezi palcem a ukazováčkem).

A pak ji přikryjeme peřinkou a polštářkem (přiložíme dva zbývající prst - jelikož je palec kratší, bude přirozeně o kousek výš od špičky).

Nikdy nadržíme hned u špičky. Konec tužky by měl směřovat k rameni, ne od těla (ne trčet).

- ❖ *Pravák i levák drží tužku stejně (pouze v druhé ruce).
Dříve se leváci přeučovali, dnes to není vhodné v žádném případě!!!*

- ❖ *Dítě by mělo umět napsat (před nástupem do školy) alespoň své jméno (stačí křestní a HŮLKOVÝM písmem).*

Pozor, chlapci mohou mít větší problém, jelikož u nich zraje jemná motorika malinko pomaleji.

Vhodné jsou trojhranné tlusté pastelky – pro navození správného úchopu.

Měli bychom vést k uvolněnému držení (ne křečovitě, s prohnutými prstíky).

Jak můžeme rozvíjet a procvičovat grafomotoriku:

- ⇒ kreslit všemi materiály, technikami (křídly, barvy, voskovky, pastelky, tužka)
- ⇒ před malováním či psaním prohýbat, procvičit prstíky (např. ve spojení s básničkou)
- ⇒ pracovat na velkých plochách (postupně zmenšovat)
- ⇒ malovat nejen na vodorovné ploše, ale i na svislé (tabule, zeď)
- ⇒ omalovánky

Jak rozvíjet jemnou motoriku:

- ⇒ plastelína
- ⇒ panák, na kterém se zapíná zip, knoflíky, zavazují tkaničky, přilepuje suchý zip
- ⇒ vkládání předmětů do odpovídajících otvorů
- ⇒ navlékání korálek
- ⇒ hraní s drobnými předměty (skládačky, stavebnice, aj.)

Jak rozvíjet hrubou motoriku:

- ➔ pohybové činnosti v místnosti i v přírodě
- ➔ poskoky, úklony, válení sudů, kotouly, lezení, plazení
- ➔ chůze na provázku nataženém na zemi (falešné, ale bezpečné „provazochodectví“) – děti s velkou snahou a důležitostí plní tento úkol
- ➔ hra s míčem (větším, menším, hladkým, hrubým, lehkým, těžším)
- ➔ dětská jóga či jiné vhodné cvičení (pozice připodobněné zvířátkům)

2. LATERALITA

Lateralita je „vyhraněnost“ těla.

Prakticky to znamená, která část těla - **ruka, oko, ucho, noha** - je u daného dítěte vedoucí, šikovnější, používanější.

V praxi nejčastěji postřehneme vedoucí ruku – tj. kterou rukou dítě píše, maluje, častěji uchopuje věci a dělá danou rukou věci,

u kterých je třeba přesnost. Někdy si všimneme i vedoucí nohy (při sportu - odrazová noha, noha, kterou kope do míče, aj.).

Tato „vyhraněnost“ je dána fyziologicky – neučíme ji děti. Tělo si vybere to, co je mu vlastní, co je pro něj výhodnější (což se dříve narušovalo a komplikovalo např. přeučováním leváků na praváky).

Ideální je, když je u dítěte vedoucí stejná ruka, oko, atd. (souhlasná lateralita).

Pokud má však dítě vedoucí např. pravou ruku a levé oko (zkřížená lateralita) – může to být jednou z příčin obtíží při zpracování informací a následné spolupráci oka a ruky, což se projeví konkrétně při čtení i psaní.

Na propojení hemisfér a zkřížených drah jsou v raném školním věku vhodná cvičení, která mohou obtíže zmírnit a která se provádějí pod odborným vedením.

3. ORIENTACE V PROSTORU

Prostorová a pravo-levá orientace je také důležitá.

Tyto pojmy a znalosti bude dítě používat a aplikovat nejen v každodenním životě, ale také se s nimi setká ve školní praxi.

Např. – **napiš to vlevo dole, čteme zleva doprava, píšeme taktéž stejným směrem, opiš horní řádek, třetí sloupec zleva je za domácí úkol** atp.

Tato oblast souvisí také s rozvojem **pohybových schopností, hrubé motoriky, se sportovními aktivitami dítěte.**

Je vhodné, aby se dítě orientovalo v pojmech **nahoře x dole, pod x nad, vedle, blízko x daleko, vpředu x vzadu, před x za, uprostřed** (dítě by mělo být schopno tyto pojmy ukázat např. na obrázku).

Jak můžeme rozvíjet vnímání prostoru a pravo-levou orientaci:

- ❖ povídat si o tom, co dítě vidělo na procházce, kde to bylo, v jaké pozici
- ❖ povídat si také o obrázcích, na které se současně dívá (co na nich vidí, kde to je, vedle čeho atd.)
- ❖ tvořit a stavět z kostek, stavebnic podle fantazie i předlohy
- ❖ sestavovat různé skládanky, mozaiky, tangramy (podle předlohy)
- ❖ výtvarné techniky, kde se pracuje s materiálem (ne jen kreslí)
- ❖ kreslit obrázek podle pokynů (např. nakresli domeček, domeček má v horní části okna, vedle domečku je strom atd.)
- ❖ při každodenních činnostech (nejdříve půjde M., postaví se za D., donese hračku mezi auto a knihu atp.)

4. ROZUMOVÉ SCHOPNOSTI

Do této oblasti patří **nejen vědomosti**, ale také to, **jak rychle a efektivně se dokáže dítě naučit novým věcem**, jak dokáže **zpracovat logické úlohy**, jestli má alespoň **základní přehled o běžných, každodenních věcech kolem sebe**, určité **předmatematické představy**, schopnost **udržet cíleně pozornost, přemýšlet o věcech**.

Žádná z těchto oblastí není izolovaná, ale často se prolínají a jejich oslabení se promítne ve více než jedné oblasti školní praxe. Nejde pouze o psaní, čtení, počítání.

Každá z těchto oblastí zapadá do celku, který se skládá z jednotlivých dílků skládačky.

Předmatematické představy

Dítě dokáže určit, kde je více, kde méně, stejně, co je větší, menší, co je první, poslední, počítat do 10, rozpoznat základní geometrické tvary.

Tyto schopnosti nejsou důležité pouze v matematice, ale i v ostatních předmětech a běžném životě.

Např.: Napiš první slovo na této straně a dej ho do kroužku, seřaďte se od největšího po nejmenšího, kdo byl první, stoupne si na začátek atp.

Schopnost **přemýšlet o věcech, učit se novým věcem, logicky uvažovat** jsou vlastnosti, které žák využije opět všude. Jsou důležité pro to, aby porozuměl učivu a uměl hledat souvislosti, dokázal vyvodit způsob, jak se k výsledku může dostat, vytvořit si mechanismy, jak sestavit věci, zpracovat slovo. Může také tvořit nadřazené a podřazené pojmy, hledat souvislosti.

Např.: Vyber všechny kousky, které mají červenou barvu, jsou zakulacené a jsou z papíru.

Na schopnost **udržet pozornost** je nejvíce kladen důraz právě ve škole. Je nutné, aby dítě bylo schopno vydržet „sedět v lavici“.

celých 45 minut, což v MŠ nebývalo. Také se musí dokázat soustředit na práci, postřehnout zadání a pracovat podle něj, nenechat se vyrušit vnějšími vlivy a i přes nezdar se snažit úkol dokončit.

Vědomosti jsou důležité – nemyslíme tím však ty encyklopedické, ale spíše z praktického života, z okolí, s čím se mohlo dítě setkat. Vědomosti je potřeba si vštípit (zapamatovat), ale také si je vybavit (použít je), což souvisí s pamětí.

Paměť – jsou různé druhy paměti, někdo si lépe zapamatuje to, co viděl (zraková paměť), jiný co slyšel (sluchová paměť) a další to, co si sám vyzkoušel (zážitková, hmatová). Je vhodné paměť rozvíjet co nejpestřeji – ve všech oblastech, zapojit všechny smysly, pak bude učení efektivní a smysluplné.

Jak rozvíjet paměť:

- ⇒ povídání o tom, co dítě vidělo např. na výletě, v ZOO, jakou slyšelo pohádku, co dělali ve školce, co bylo na obrázku, v pokojíčku
- ⇒ hrát pexeso, skládky (podle návodu i bez něj), napodobit něčí stavbu (se stejným střídáním barev, navléknout korálky ve stejném pořadí)
- ⇒ Kimova hra (na chvíli pár předmětů ukážeme, pak je schováme a dítě si má předměty vybavit)
- ⇒ básničky, písničky, říkanky

Mnohé věci můžete trénovat v tandemu (nejen co se týče paměti). Dítě tak můžeme motivovat, podpořit, oceňovat za drobné dílčí úspěchy. Tím, že se budeme dítěti věnovat, mluvit s ním, dělat společné aktivity, hrát hry, bude se dítě celkově rozvíjet.

5. ŘEČ, SLOVNÍ ZÁSoba

Oblast verbálního projevu je ve škole velmi důležitá. Je to prostředek pro učení, sdílení, zpětnou vazbu, dotazy, forma ověřování znalostí.

U dětí se očekává velká samostatnost a to i ve verbálním projevu (samo se zeptá, když něčemu nerozumí, dokáže vysvětlit, co mělo na mysli, bude komunikovat se spolužáky, učitelkou, dokáže vyřídit vzkaz od rodičů apod.

Před nástupem do školy by dítě mělo mít vyvozené a **správně vyslovovat** hlásky s, š, t, k, d, d', t, t', aj...

Často se toleruje nezvládnutí hlásek r a ř, jejich zvládnutí trvá nejdéle.

Důvodem, proč je verbální stránka tak důležitá, je skutečnost, že v 1. třídě se začíná pracovat již se čtením a psaním. Pokud dítě některé hlásky nedokáže spontánně vyslovit, není možné, aby je správně přečetlo či napsalo. Nemluvě také o komunikaci s učitelkou či vrstevníky.

Pokud byl doma i ve školce verbální projev dítěte tolerován a všichni věděli, co znamená „tomín“ (komín), ve škole tomu tak nemusí být a dítě může zažívat velmi výrazné pocity neúspěchu až zoufalství. Další oblastí, která se týká verbálního projevu, je **slovní zásoba** – měla by být dostatečně bohatá, aby dítě bylo schopno vyjádřit se adekvátně.

Může ji čerpat z každodenního povídání (co dělalo, jak se mělo, co se událo ve školce, co bylo k jídlu), také cíleně (popisovat nějaký obrázek, povídat si o tom, co jsme přečetli, co nakreslilo, atp.)

Je potřeba umět pojmenovat každodenní věci, dění a činnosti, které dítě zná.

Důležitá je také schopnost **odpovídat celými větami**, vyprávět souvisle nějaký příběh, vysvětlit či popsat nějakou událost, věc, myšlenku.

Celkově je oblast komunikace pro dítě neméně důležitá, jelikož umožňuje dítěti vyjadřovat se, doptávat se, užívat nové poznatky, navazovat sociální kontakty, sdílet pocity a zážitky.

Důležité je podporovat v dětech tyto schopnosti **vzájemnou komunikací**

Počítač či televize to za nás neudělají! Je to pouze jednostranný proces – stroje vydávají zvuky, ale dítě neodpovídá, není motivováno ke komunikaci, není aktivní.

6. ŠKOLNÍ ZRALOST

Toto téma je omílané ze všech stran, zabývají se tím rodiče, učitelé škol i školek.

Děti to sice neřeší, ale týká se hlavně jich.

Školní zralost můžeme pojmut z psychologického, pedagogického a sociálního hlediska.

Rozumové schopnosti, početní představy, paměť, logiku, poznatky a záměrnou pozornost můžeme zařadit spíše do **psychologické oblasti**.

Zrakové a sluchové vnímání, grafomotoriku, řeč, lateralitu, motoriku můžeme řadit spíše do **pedagogické oblasti**.

Do **sociální oblasti** pak můžeme zahrnout různé návyky, samostatnost (citovou i sociální), schopnost ovlivňovat své chování.

Všechny tyto oblasti spolu úzce souvisí, jdou spolu ruku v ruce.

Dítě se samozřejmě nerozvíjí podle tabulek, rovnoměrně a předpisově.

Postupně zraje psychicky, fyzicky i sociálně. Proto je často realitou nerovnoměrný rozvoj, nevyváženost.

Některé dítě je již od malička šikovnější např. v kreslení, tvoření, jiné se rychle učí nové věci a poznatky, pamatuje si je, další je šikovné v pohybových aktivitách.

Důležitá etapa života dítěte je období předškolní, kdy začínáme srovnávat (pokud jsme to doposud ještě nedělali).

Není to však proto, abychom děti zaškatulkovali, či zjistili, které dítě je lepší či horší. Je to proto, abychom zjistili předpoklady a zralost právě v kontextu školní praxe.

Často používám toto přirovnání pro upřesnění představy, jak to je:

Představte si „starou“ váhu, která má dvě ramena, dvě misky a zobáčky u sebe značí rovnováhu. Obě misky dohromady nám dávají 100 % - ideální rozdělení je 50 na 50%.

Když je dítě na nějakou oblast šikovnější, to znamená, že ji ovládá třeba i lépe než ostatní (např. na 70%), misky se nám dostanou do nerovnováhy a logicky některá oblast musí být naopak výrazněji oslabená (tj. 30%). Dítě sice bude v lepší oblasti vynikat, nebude ho to ve škole stát žádné úsilí, bude mít náskok (například bude znát písmenka, čísla, bude číst, počítat), ale v oslabené oblasti se to velmi brzy projeví v negativním smyslu (nebude schopno unést neúspěch, začlenit se do kolektivu, nevydrží sedět 45 minut v lavici, bude přetíženo apod.)

Školu zvládne pochopitelně i dítě „nezralé“, ale bude se trápit, bude ho to stát více úsilí a možná získá negativní postoj ke škole (bohužel hned v 1. třídě). Také rodiče se budou trápit. Ať dělají, co dělají, prostě to nejde, docházejí jim síly a učení je spíš mučení.

V neposlední řadě i paní učitelka bude časem na pokraji svých sil, jelikož se často ve třídě sejde několik dětí nezralých a k tomu dalších pár dětí s nějakými obtížemi či speciálně vzdělávacími potřebami, nejlépe v plném maximálním obsazení počtu dětí ve třídě.

Důsledkem je pak vyčerpání a nechuť všech zúčastněných.

Následně všichni čekají na zázrak, nejlépe okamžitě či nemožné do 3 dnů...

Stojí to za to?

Efektivnější a šetrnější vůči dítěti je předcházet tomu zavčasu a velmi pečlivě zvažovat všechny aspekty, které mají vliv na školní zralost, připravenost.

Jednotlivé oblasti, které bychom měli zahrnout do posouzení školní zralosti, jsou rozepsány pěkně v pokynech MŠMT (Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy) – v příloze č. 1. jako **Desatero pro rodiče dětí předškolního věku**.

7. SOCIÁLNÍ OBLAST

Touto oblastí nemyslíme to, kdo jak na tom je finančně (do které sociální skupiny patří), ale sociální schopnosti, dovednosti, samostatnost, schopnost regulovat své chování aj.

Dítě by mělo být schopno:

- ⇒ běžně komunikovat, kamarádit se s dětmi, ke kterým má blízko
- ⇒ rozloučit se s matkou (blízkou osobou) a jít do školy, na výlet, neustále si nestýskat
- ⇒ navázat kontakt s autoritami, vrstevníky
- ⇒ půjčovat si s dětmi věci
- ⇒ pomoci někomu, když něco neví, nebo se mu nedaří
- ⇒ zapojit se do práce s ostatními, ve skupině (respektovat názor ostatních)
- ⇒ regulovat své emoce při neúspěchu

- ⇒ pozdravit, poděkovat, poprosit
- ⇒ vyřídit jednoduchý vzkaz, něco donést
- ⇒ komunikovat, vyjádřit své pocity
- ⇒ mluvit s cizími
- ⇒ dokázat se domluvit, respektovat ostatní, dodržovat pravidla
- ⇒ jít samostatně na WC, jít do jídelny a vzít si tam jídlo, do družiny
- ⇒ dodržovat základní hygienické návyky
- ⇒ zvládnout sebeobsluhu - obléci se, obout boty, zavázat tkaničky
- ⇒ dbát o své věci

Občas je potřeba dětem ukázat, že nejsme dokonalí a bezchybní supermani a my dospělí také děláme chyby. Potom i samotné dítě umí přijmout nezdár a nevzdává věci. Naučí se tak být tolerantnější a citlivé vůči emocím a úspěchům či neúspěchům jiných. Přejde mu také přirozené se postupně věci učit a nebude mít pocit, že musí umět hned vše na 100%.

8. ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

Nebavíme se o tom, zda dítě vidí dobře či ne, ale jak zrakem vnímá podněty.

Tato oblast je důležitá nejen pro čtení, ale i pro psaní.

Děti by měly **od sebe rozlišit tvary**.

Nezralost se může projevit při čtení a psaní, kdy mohou zaměňovat tvarově podobná písmena (m-n), symetricky podobná podle svislé osy (b-d), nebo podle vodorovné osy (p-b).

Dítě by mělo také:

- ⇒ rozlišovat barvy
- ⇒ třídit podle jednoho i více kritérií zároveň (velikost, barva, tvar, barvy, materiál)
- ⇒ dokázat najít rozdíly, odlišnosti v hlavních částech, ale i v detailech (např. na obrázcích)
- ⇒ být schopno skládat jednoduché skládky, puzzle, rozstříhané obrázky
- ⇒ hrát si a stavět něco z kostek, stavebnic

Pro rozvoj zrakového vnímání můžeme také využít (kromě výše uvedených aktivit):

- ⇒ prohlížení obrázkových knížek
- ⇒ pojmenovávání různých věcí z okolí
- ⇒ hledání podobných obrázků podle předlohy
- ⇒ kreslení (ve čtvercové síti, podle předlohy) či obtahování obrázků (tence překreslených)

- ⇒ vyhledávání „skrytých“ či zakomponovaných konkrétních obrazců (věcí), detailů na obrázku,
- ⇒ porovnávání obrázků lišících se detailem
- ⇒ vyhledávání jednoho (později dvou) odlišného prvku v řadě stejných obrázků (může se lišit otočením podle svislé i vodorovné osy, detailem aj.)

9. SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

Nebavíme se o tom, zda dítě slyší dobře či ne, ale jak sluchem vnímá podněty.

Zralost v této oblasti je ve školní praxi důležitá pro zpracování čteného i poslouchaného textu, u diktovaného psaní.

Dítě by mělo poznat první písmeno ve slově (máma – m). Mělo by také být schopno u jednoduchých slov realizovat rozklad na hlásky a zpět sklad na slovo (zub = z-u-b; z-u-b = zub)

(ne psát, ale pouze na základě poslechu říci).

Dítě by mělo být schopno:

- rozpoznávat a vnímat různé hlasy, zvuky – příjemné i nepříjemné (zvířat, lidí, věcí – budík, déšť, zvuk motoru auta, buben, hudební nástroje)
- vytleskat slova po slabikách
- na rozpoznané první písmeno ve slově vymyslet další stejně začínající (babička - B, další - brouk, bota, balón, aj...)

Pro rozvoj sluchového vnímání můžeme také využít (kromě výše uvedených aktivit):

- naslouchat případně reprodukovat čtený text či vyprávěnou pohádku
- různé básničky, písničky, rozpočítadla
- spočítat počet slov ve větě
- umět rozlišit rozdíl v délce hlásky, měkkosti
- rozvíjet vnímání rytmu (cvičení, zpívání, používání nástrojů, vytleskávání, vydupávání)
- lokalizovat zvuk (odkud přichází), klidně se zavázanýma očima, hledání věci, která je schovaná v místnosti a vydává zvuk
- tvoření rýmů
- určování, které slovo je delší a které kratší (had x chobotnice) – začínat výrazně rozdílnými slovy
- slovní fotbal, tichá pošta, všechno lítá, co má peří, přijela tetička z Číny a v kufru měla (dítě řekne knihu, rodič zopakuje knihu, přidá brýle, dítě říká knihu, brýle, čokoládu, atd.)

10. DĚTI SE SPECIFICKÝMI PORUCHAMI UČENÍ (SPU)

Děti se specifickými poruchami učení jsou ty, jež potřebují jiný, specifický přístup, jelikož mají oslabené některé oblasti, což se následně promítá ve školní praxi.

Dnes je nazýváme děti se speciálně vzdělávacími potřebami.

Nejde pouze o školní prospěch, ale také o schopnost zpracovávat informace, naučit se některé věci, schopnost porozumění poznatkům, o kvalitu percepce.

Dle Mezinárodní klasifikace nemoci MKN-10 jsou specifické vývojové poruchy školních dovedností klasifikovány jako poruchy, u nichž je normální způsob získávání vědomostí narušen od raného vývoje. Tento stav není způsoben následkem oslabení v oblasti intelektu, úrazem či poškozením mozku ani nedostatkem příležitostí k učení. Pravděpodobnější je předpoklad nějakého typu biologické dysfunkce či nezvyklostí v kognitivních procesech.

Na vzniku specifických poruch učení se může podílet více faktorů – dědičnost, prenatální, perinatální, postnatální období, raný vývoj, následkem toho pak může dojít k oslabení percepce, jemné motoriky roun, mluvidel aj.

Specifické poruchy učení můžeme rozdělit na několik typů podle oslabených oblastí:

- 1) **nejčastější – dyslexie, dysgrafie, dysortografie**
- 2) **dyskalkulie, dyspraxie**
- 3) **málo časté – dyspinxie, dysmúzie**

Často se vyskytují ne izolovaně, ale ve spojitosti s dalšími obtížemi, nebo jako vzájemná kombinace výše uvedených typů.

Dyslexie – oslabení v oblasti čtení. Nemusí jít pouze o pomalé tempo čtení, ale také zvýšenou chybovost v textu, příp. obtíže v reprodukci textu, porozumění (projevovat se to může u hlasitého i tichého čtení)

Dysgrafie – oslabení v oblasti kvality písemného projevu, grafického projevu. Nemusí se jednat pouze o nečitelnost písma, ale také o neúhlednost, různou velikost písmen i jejich sklon. Také psaní pod či nad řádek.

Dysortografie - oslabení v oblasti pravopisu. Nejedná se pouze o gramatické chyby (spíše schopnost jejich aplikace při znalosti gramatických jevů), ale také o specifickou chybovost (vynechávání diakritiky, písmen, přesmyky ve slově, záměny písmen aj.).

Dyskalkulie – oslabení matematických schopností, počítání.

Dyspraxie – oslabení v oblasti motoriky, které se projeví jako nemotornost, nešikovnost, oslabená manuální schopnost.

Dysmúzie – oslabení v oblasti hudebních schopností.

Dyspinxie – oslabení v oblasti výtvarných schopností.

Cílem práce s dítětem se SPU je najít adekvátní metody práce, nástroje, hodnocení vzhledem ke schopnostem žáka. Někdy je potřeba také najít vhodné názorné a praktické pomůcky, které dítěti mohou velmi dopomoci podávat kvalitní výkon, vzhledem k jeho schopnostem.

Důležité je rozlišit výkony podané objektivně či zkreslené právě specifickou poruchou učení.

Např. u dysortografika specifická chybovost, u dyslektika záměna písmen (vzhledem k oslabení ve zrakovém vnímání a symetrickým záměnám aj.)

Neznamená to však ho zvýhodňovat, či nadhodnocovat. I žák se SPU může dostat pětku či propadnout (pokud se neučí, neplní školní povinnosti, neprocvičuje, atp.)

Tipy pro praxi, které často fungují:

- ⇒ hodnotit to, co dítě stihlo
- ⇒ ověřovat znalost učiva (při chybovosti v jazycích, při nečitelnosti)
- ⇒ umožnit psát dítěti jiným než psacím písmem (pokud je nečitelné, fyzicky namáhavé)
- ⇒ omezit limitované úkoly, pokud musí být, dopřát více času (čtení, psaní, oprava)
- ⇒ v Ma uznat správné postupy i přes numerické chyby
- ⇒ umožnit dítěti využívat názorné pomůcky
- ⇒ oceňovat i drobné úspěchy, motivovat
- ⇒ důležité je podání těchto obtíží v rámci třídy (aby nevznikala nevraživost, závist)

Práce s dětmi s obtížemi či specifiky není vůbec snadná, avšak při individuálním přístupu, vytrvalosti, hledání způsobů, vzájemné spolupráci se většinou cesta najde a dítě nezíská odpor ke škole a celkově ke vzdělávání, ale naopak zažívá úspěchy a postupně nachází vhodné kompenzační mechanismy.

A co říct na závěr

Předškolní i školní schopnosti se prolínají a jdou spolu ruku v ruce! Řada šikovných předškoláků zvládne aktivity školáků a naopak třeba někteří školáci budou potřebovat procvičit aktivity předškolních dětí.

Mgr. Tereza Chaloupková

autorka didaktické pomůcky pro rozvoj předškolních a školních schopností,
učitelka 1. třídy

Hravě v hlavě

V klidu a v pohodě procvičujte s dětmi formou hry již zmiňované pojmy.

Využijte volný čas, kdy se plně a vědomě můžete věnovat svému budoucímu školáčkovi.

Budete tak vidět spokojeného žáčka, který má rád školu, zažívá pocit úspěchu, a to hned na startu.

Postupujte systematicky a cíleně nabízejte dítěti různé aktivity, které ho budou bavit a zároveň budou rozvíjet jeho myšlení, fantazii, logiku, trpělivost i psychickou rovnováhu, a tak mu můžete pomoci získat náskok v prvních týdnech školy, které pro něho nebudou tak náročné.

Bc. Alena Finsterlová

majitelka značky Učení s nápadem

Školačka Ema a Předškolák Tom

www.hravevhlave.cz

www.ucenisnapadem.cz